

SVALBARD MUSEUMS SKRIFTER NR. 3

SLUTTRAPPORT

Prosjektnr. 17/70

Herdis Lien | prosjektleder/redaktør | 01.02.2019

SVALBARD MUSEUMS SKRIFTER NR. 3

Prosjektnr. 17/70

SLUTTRAPPORT

Herdis Lien

Prosjektleder/redaktør

Innhold

Svalbard Museums Skrifter	1
Historien om Sveagruva	2
Forfattere	3
Produksjon og opplag	4
Lansering	4
Presentasjon	5

Svalbard Museums skrifter

Stiftelsen Svalbard Museum har til formål å samle inn, bevare, formidle og drive forskning knyttet til kultur- og naturhistorie, miljøinformasjon og kulturminnevern på Svalbard. Som en del av dette, gis det med jevne mellomrom ut en skriftserie, Svalbard Museums Skrifter. Til nå er det gitt ut tre bøker i serien:

«Norske fangstmenns overvintringer på Svalbard og Jan Mayen 1795-1973» kom i 2014 og er et samlet opptrykk i stort format av alle Odd Lønøs 10 artikler i Polarboken.

«Fangsthytter på Svalbard 1794-2015» av Per Kyrre Reymert og Oddleif Moen kom i 2015 .

I 2018 kom “Opp og ned i 100 år – Sveagruva 1917-2017”, skrevet av Dag Avango og Peter J. Brugmans.

De to siste bøkene er gitt ut med støtte fra Svalbards Miljøvernfond.

Historien om Sveagruva

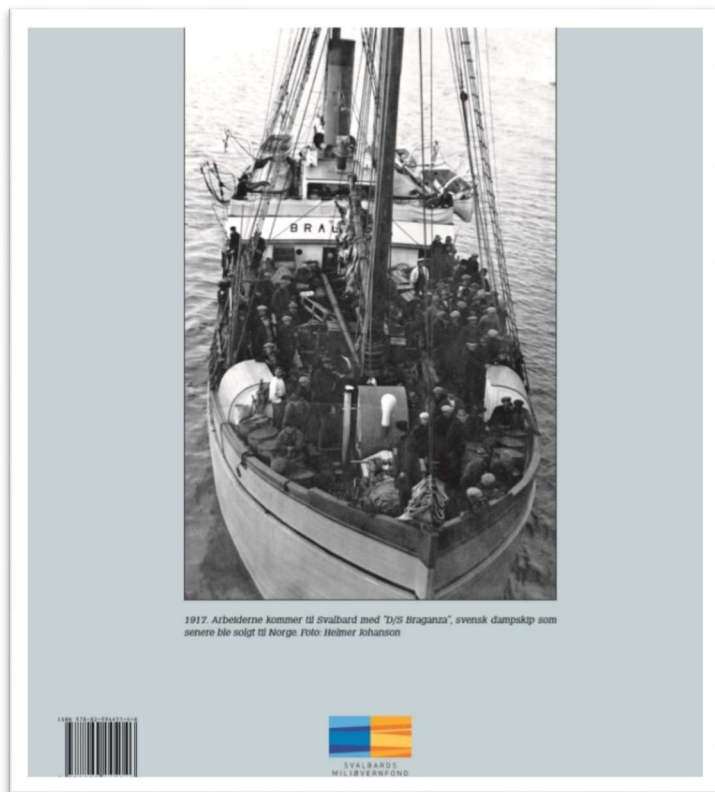
I 2017 var det 100 år siden Sveagruva åpnet. Svalbard Museum ønsket å markere dette ved å vie årets skrift(Svalbard Museums skrifter nr. 3) til dette jubileet.

I 1917 startet det svenske selskapet Aktiebolaget Spetsbergens Svenska Kolfält gruvedrift innerst i Van Mijenfjorden og stedet fikk navnet Sveagruva.

Gjennom årene har det vært flere perioder med driftshvile, driftsstopp og ny satsing. I flere av tilfellene har det vært gjort store investeringer og anleggene vært nyoppusset eller utvidet like før driftsstopp.

Nå er dette anlegget snart historie. I mars 2019 starter arbeidet med opprydding og tilbakeføring av Lunckefjellgruva, og selve bosettingen og infrastrukturen i Svea skal etter planen også stenges og fjernes i løpet av noen år.

Det var derfor viktig å dokumentere denne historien nå. Både for å videreføre kunnskapen om gruvedriften, grunnlaget for bosetningen, men også for å kunne fungere som et historisk bakteppe og grunnlag for beslutninger framover. Boka vil kunne danne grunnlag for beslutninger vedrørende bygningsmasse, infrastruktur osv i framtiden. Det finnes en god del fredete og/eller verneverdige installasjoner i området, og bebyggelsen i seg selv er et minne om både fjern og nær fortid som bør dokumenteres for ettertiden, i det minste noe av det. Boka vil i slike tilfeller kunne fungere som et oppslagsverk og en historisk veileder, både for forvaltningen og eventuelle utbyggere. Driften i Svea er i tillegg en svært viktig og sentral del av gruvehistorien på Svalbard

Forfattere

Dag Avango er historiker og forsker ved Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Han har tidligere publisert en mengde bøker og artikler om industridrift i arktiske strøk, blant annet en doktorgradsavhandling om Sveagruva fra 2005.

Peter J. Brugmans er avdelingsdirektør i Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Brugmans har lang fartstid innenfor gruvedriften på Svalbard og har skrevet flere artikler om emnet.

Redaktør for boka har vært Herdis Lien, konservator/formidlingsleder ved Svalbard Museum.

Innhold	
Forord	side 5
Swegraven – den svenske driftsperioden / av Dag Arnege	side 7
Introduksjon	side 7
Sammenheng og aktører	side 7
All bedrifta grundlagt i høgskulen - Swegravens oppgitt og fall	side 32
Branda og stålgrønt av Swegraven	side 38
Fra stålindustri til norsk geo-publik.	side 39
Swegraven 1926-1934	side 39
Litteratur og Arkivmateriale	side 50
Swegraven 1930 - 2017 / av Peter J. Brugmans	side 63
Norge vokter og spillet om Swegraven	side 68
Undersøkelser og oppføring i Svea	side 61
Krigsdekkelse og gjennomføring	side 70
Produksjon og undersøkelser i perioden 1961-1975	side 80
Svea undersøkelser	side 91
Presens med "indonesianer"?	side 99
Utrygging og skandale?	side 109
Driftshole og gjennopptak av drift	side 116
Svea Nord	side 123
Nye gruver og delige sider	side 128
Litteratur	side 136

Produksjon og opplag

Boka er produsert av Norbye&Konsepta i Tromsø, etter samme mal som de forrige. Den har et sideomfang på 138 sider, og inneholder mange figurer og fotografier. Opplaget på 589 stk.

Vi søkte om midler fra Miljøvernfondet til trykking og frakt av boka, og fikk tildelt 138.000 kr.

Boka er å få kjøpt på museet, ved Tromsø Museum og Bokhuset Libris i Tromsø. Den kan også bestilles pr post. Utsalgspris er 398,- kr.

Lansering

Lanseringen foregikk på Svalbard Museum med foredrag/presentasjon ved Peter J. Brugmans den 4. desember 2018:

SVEAGRUVA 1917 (34)-2018

De svenske undersøkelsene

- Ekspedisjonen 1910
- Undersøkelsene i Isfjorden og Braganzavågen
- Kullfeltene
- Kullfeltet ved Braganzavågen

Det svenske gruveanlegget

- Igangsettelse av drift
- Utbygging av anlegg
- Funnet av Storgangen
- Nokså lovende start

Vanskelige tider

- Lavere kullpriser
- Reorganiseringer av selskapet
- Brannen i 1925
- Innstilling av driften

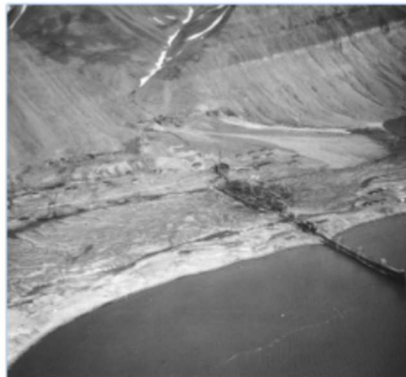
Kjøpet av Sveagruva

- Kullselskapene ved inngangen til 1930-årene
- Sovjeterne og Svalbard
- Gruvefeltet ved Braganzavågen
- Kjøpet av eiendommen

Undersøkelser og oppfaring

- Sveagruva 1935-37
- Investeringer i Longyearbyen
- Krigsutbruddet 1939
- Evakuering

Krigsødeleggelseser og gjenreisning

➤ Reokkupasjon av Svalbard

➤ Tysk angrep 1943

➤ Ødeleggelsen av Svea

➤ Et rasert anlegg

Driftsperioden 1945-1949

➤ Gjenreising

➤ Vanskelige driftsforhold

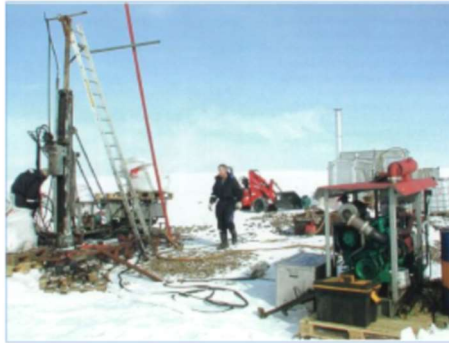
➤ Markedet svikter

➤ Nedleggelse

Sveaundersøkelsene

- Driftshvile
- Bedre kullmarked
- Kullundersøkelser
- Nye gruver

Utbyggingsplaner

- Sveaundersøkelsene
- Utbyggingsplaner
- Undersøkelser kombinert med produksjon
- Mellomalternativet

Utbygging ... og driftshvile

➤ St. prp. nr. 46

➤ Utbygging

➤ Sviktende kullmarked

➤ Driftshvile

Ny drift i Svea

➤ Undersøkelser

➤ Et stort kullfelt

➤ Igangsettelse av ny drift

➤ Utbygging av anlegg

Svea Nord

- Svalbards største kullfelt
- Nye planer
- Forhandlinger
- Svea Nord

Lykken snur

- Nye produksjonsrekorder men...
- En ulykke kommer sjelden alene
- Lunckefjell
- Driftshvile

